

**Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och
Malmöpanelen
Stadskontoret**

Upprättad
Datum: 2019-03-21
Version: 1.0
Ansvarig: Ilona Holmgren och Linda Tuominen
Förvaltning: Stadskontoret
Enhet: Vårdsavdelningen

Innehållsförteckning

Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen	1
Bakgrund	3
Uppdrag	3
Historisk bakgrund	4
Utredningens frågor	6
Uppföljning av tidigare beslut och utvärderingar	6
Kartläggning, fullmäktigeledamöternas syn på medborgardialog... ..	8
Relationen till den representativa demokratin	10
Stadens styrning, lika rättigheter, hållbarhet och digitalisering.....	12
Kommunstyrelsens ansvar i förhållande till nämndernas ansvar .	13
Statistik	15
Förslag på åtgärder för utveckling av medborgardialog	18
Avslutande kommentarer	20
Sammanfattande bedömning och förslag.....	22
Bilaga 1 - Sammanställning enkätsvar 2019	23

Bakgrund

Uppdrag

27 april 2017 beslutade kommunfullmäktige att anta förslag om reviderade principer för handläggning av medborgarförslag i samband med att de nya nämnderna etablerades den 1 maj 2017. Kommunstyrelsen beslutade att uppdra åt stadskontoret att göra en översyn av och lämna förslag på åtgärder gällande medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen¹

Utredningsdirektiv

Uppdraget för denna rapport är *Utredningsdirektiv för översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen*². Enligt direktivet behövs en målsättning med medborgardialog och översyn av översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen, som är exempel på former för medborgardialog.

Utredningen ska omfatta följande.

- Uppföljning av tidigare beslut och utvärderingar inom området medborgardialog i Malmö stad.
- Kartläggning av fullmäktigeledamöternas syn på målsättning med Malmö stads kommunövergripande arbete med medborgardialog, genom enkät
- Fördjupat resonemang utifrån forskning och andra offentliga organisationers erfarenheter om förhållningssätt och tillvägagångssätt för medborgardialog, och relationen till den representativa demokratin
- Fördjupat resonemang om medborgardialogens relation till Malmö stads styrning generellt samt arbete för social hållbarhet, lika rättigheter och digitalisering i synnerhet.
- Redogörelse för kommunstyrelsens ansvar för medborgardialog i förhållande till nämndernas ansvar.
- Statistik över antal och typ av Medborgarförslag och Malmöinitiativet samt användandet av Malmöpanelen utifrån nämndernas perspektiv och deltagarnas perspektiv. Särskilt beakta grupper som har en svagare anknytning till den representativa demokratis former.
- Förslag på åtgärder avseende medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen samt ev. förslag på insatser för utveckling av Malmö stads medborgardialog.

Utredningens genomförande

Arbetet inleddes med att ta fram en enkät till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare. Enkäten distribuerades och sammanställdes i januari och februari 2019. Enkäten syftade till att samla in underlag för att kunna bedöma om medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen är lämpliga och/eller framgångsrika aktiviteter. Då *Uppdrag budget 2018 - Ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar* pågår parallellt med denna utredning har regelbundna avstämningar hållits med dess utredare.³

¹ STK-2017-350 Ny organisation i Malmö stad - Revidering av principer för handläggning av medborgarförslag samt förslag om översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen

² STK-2017-1002 Utredningsdirektiv för översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen

³ STK-2018-90 Uppdrag budget 2018 - Ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar

Inom ramen för utredningen har det hållits intervjuer med två politiker som ingick i styrgruppen för e-demokratifrågor som beslutades 2008, dialog med nämndssekreterare i stadens fackförvaltningar samt möten med andra aktörer i syfte att identifiera framgångsfaktorer och utmaningar kopplat till medborgardialog i form av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. I samband med ovanstående har det lämnats konkreta förslag på insatser och förändringar vilka kan bidra till att utveckla arbetet. Förslagen redogörs för i föreliggande rapport.

Historisk bakgrund

E-demokrati i Malmö

Kommunfullmäktige⁴ beslutade om *E-strategi för Malmö stad* våren 2004. Några år senare (2006) beslutade kommunstyrelsen⁵ att revidera denna och i projektplanen som beslutades 2008⁶ presenteras Malmöinitiativet och Malmöpanelen som två verktyg för medborgardialog. Satsningen ingick i stadens IT-arbete och e-beredningens strategi för demokratiutveckling. Arbetet föregicks av en intern kartläggning om Malmö stads arbete med nämndernas medborgarinflytande, delaktighet och inställning till ny teknik för att arbeta med demokratifrågor.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), som vid tidpunkten konstaterat att utvecklingen av medborgarnas delaktighet och engagemang var en allt viktigare fråga, bjöd in kommuner och landsting för att utveckla metoder för medborgardialog i syfte att stärka demokratin och öka effektiviteten. Malmö stad var en av kommunerna som deltog. I arbetet med digital e-demokrati utsågs även en styrgrupp med politiker. Det planerades teknikutveckling av kommunfullmäktiges webbsända möten och verktygen Malmöpanelen och Malmöinitiativet introducerades.

Medborgardialog

Medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen infördes när Malmö stad var organiserat i stadsdelar. Vid denna tid fanns medborgarkontor som syftade till att de fysiska kontakterna med kommunen skulle vara enklare, snabbare och tryggare för medborgaren. Malmöpanelen ställde under 2008 frågan om man varit i kontakt med något av medborgarkontoren. Det visade sig att mer än 60% inte hade varit i kontakt med ett medborgarkontor.

Sedan medborgarkontoren lades ner är stadshusets reception enligt www.malmo.se kommunens besöksadress. Till stadshuset kommer regelbundet personer som önskar träffa sin politiker. Receptionspersonalen gör en grov skattning att det rör sig om en person i veckan. Bland besökare som vill träffa politiker ingår ett tvärsnitt av Malmöborna. Angelägna frågor kan röra t.ex. vård, skola eller dialog om t.ex. händelser som uppmärksammats i media. Receptionspersonalen bedömer att antalet besökare inte ökat sedan medborgarkontoren lagt ner men att antalet medborgare som inte vet var de

⁴ Kommunfullmäktiges protokoll 2004 med bilag 44, 2004, E-strategi.

⁵ KS-KOM-2006-00044, E-strategi/kanalstrategi; Revidering av befintlig e-strategi

⁶ KS-KOM-2007-00086, E-strategi/kanalstrategi; Revidering av befintlig e-strategi

ska vända sig har ökat. 2019 pågår uppstart av kontaktcenter dit medborgare ska kunna vända sig.

Medborgarförslag

I samband med Malmö stads dåvarande stadsdelsorganisation och förstärkt utveckling av den lokala demokratin beslutades att medborgarförslag skulle kunna lämnas enligt principen - privatpersoner boende i en stadsdel har rätt att lämna in medborgarförslag som handläggs av aktuellt stadsdelsfullmäktige. 2008 beslutade kommunfullmäktige⁷ att införa gemensamma principer gällande handläggning av medborgarförslag i dåvarande stadsdelsnämnder.

Samtliga dåvarande stadsdelsfullmäktige verkade genom olika aktiviteter för att utveckla medborgarkontakter t.ex. dialogmöten, öppna forum, rådslag, temakvällar och allmänna frågestunder. Vid dessa aktiviteter mötte medborgare i stadsdelarna förtroendevalda från stadsdelsfullmäktige. Bland de medborgarförslag som lämnades handlade en majoritet om närmiljöfrågor, gatu- och trafikfrågor. Det framgår också att samarbetet med de tekniska förvaltningarna upplevdes som mycket goda.

Malmöinitiativet

Malmöinitiativet var det första e-petitionssystemet i Sverige och inspirationen hämtades från brittiska föregångare. Från början var idén att partier eller enskilda politiker skulle kunna hämta upp protester, idéer och förslag och föra dem vidare i det politiska systemet den traditionella vägen, som en form av anslagstavla.

Malmöinitiativet ger vem som helst, oavsett ålder möjlighet att lämna förslag/initiativ, debattera kring dessa och stödja initiativ genom att digitalt rösta på dem. Förslag med minst 100 röster behandlas politiskt av aktuell nämnd. Initiativen och röstningen sker på www.malmo.se och debatter kring initiativen kan även ske på Facebook. Tidningen *Vårt Malmö* som distribueras till samtliga Malmöbor brukar följa upp med reportage av något initiativ. När Malmöinitiativet infördes fick det ett positivt mottagande av de som upptäckt verktyget. Det samlade mer än 200 initiativ första året, varav ett dussintal fick över 100 underskrifter. Initiativen handlade om vardagspolitiska och konkreta frågor kring stadsmiljö, kollektivtrafik, trygghet i närmiljön mm. Bland slutsatserna i rapporten *Representativ demokrati 2.0*⁸ framkom att initiativet i större grad än andra attraherat internetvana personer, fler högskoleutbildade och yngre boende i de centrala delarna av Malmö. Från politiskt håll framkom osäkerhet kring hur satsningen skulle påverka de politiska partierna.

Malmöpanelen

Malmöpanelen är en enkätundersökning som riktar sig till Malmöbor. Enkäten skickas till ca 1600 Malmöbor över 18 år vilka representerar Malmö - ett mini-Malmö. Framtagande av frågor är ett ansvar för nämnderna.

När Malmöpanelen introducerades var den, enligt rapporten *Representativ demokrati 2.0*, unik i en nationell jämförelse genom sin stora omfattning i antal deltagare.

Deltagare i Malmöpanelen svarar på frågor digitalt eller via pappersenkät för de som så önskar. Administration och sammanställning av svaren sker med hjälp

⁷ Kommunfullmäktiges protokoll med bilag 2008 nr 13, bilaga D1

⁸ Representativ demokrati 2.0 - En utvärdering av Malmöinitiativet och Malmöpanelen, Joachim Åström och Thomas Sedelius, Örebro universitet, maj 2010.

av ett undersökningsföretag. När Malmöpanelen lanserades planerades fyra frågeformulär per år men i praktiken har den genomförts två gånger per år. Återkoppling anordnas och sker dels genom presentation och dels genom att resultat skickas till berörda nämnder. Alla 21 resultat sedan 2008 finns presenterade på www.malmo.se.

Utredningens frågor

Uppföljning av tidigare beslut och utvärderingar

Medborgarförslag

2013 ändrades Malmö stads organisation från tio stadsdelsnämnder till fem stadsområden⁹ när bl.a. facknämnder för skolväsende infördes. I ärendet går det bland annat läsa att *“politiska nämnder utifrån sina respektive verksamhetsområden ska ansvara för brukar- och medborgardialogen i stadsområdena”*.

När stadsområdesnämnderna upphörde den 1 maj 2017, upphörde även möjligheten att lämna in medborgarförslag till stadsområdesnämnderna. Kommunfullmäktige beslutade i samband med detta att revidera principerna för medborgarförslag och att medborgarförslag istället kunde lämnas till ansvarig facknämnd. I ärendet¹⁰ framgår att Malmö stads medborgarförslag är att betrakta som en form av medborgardialog och inte medborgarförslag i kommunallagens mening.

Aktuella medborgarförslag behandlas politiskt i nämnderna och det sker vanligtvis via arbetsutskott eller nämnd. Några nämnder bjuder in förslagsställaren till nämnden för att föredra sitt ärende. Förslagsställaren deltar aldrig när beslut fattas. Medborgarförslag kan hanteras något olika i förhållande till kommunikation med förslagsställaren.

2017 ställde kommunstyrelsen ett antal frågor via Malmöpanelen däribland frågor om medborgarförslag. Då framkom att 26 procent ansåg att medborgarförslag var en mycket bra kanal för kommunikation mellan medborgare och politiker och det ansågs vara både enkelt, smidigt och tillgängligt samt att det gör att alla kan komma till tals och få gehör för sina förslag. Knappt en tredjedel svarade att det var en dålig kanal, då med motiveringen *“eftersom politiker inte bryr sig”*. Dålig kännedom om medborgarförslag var en annan motivering.

Malmöinitiativet och Malmöpanelen

Malmöinitiativet och Malmöpanelen utvärderades 2010, knappt två år efter införandet av verktygen. Rapporten *Representativ demokrati 2.0* togs fram på uppdrag av Malmö stad. Utvärderingen behandlade olika aktörers förväntningar och deltagande, hur kommunala processer påverkats samt hur de båda verktygen gav stöd till, kompletterade och utvecklade den representativa

⁹ STK-2013-217, Inrättande av stadsområdesnämnder och nämnder för Malmö stads skolväsende samt införande av förändrat nämndsansvar för LSS-verksamhet m.m.

¹⁰ STK-2017-350, Ny organisation i Malmö stad – Revidering av principer för medborgarförslag samt förslag om översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen

demokratin. Av rapporten framgår att Malmö stad vid tiden var en av pionjärkommunerna på e-demokratiområdet.

Malmöinitiativet

Rapporten *Representativ demokrati 2.0* föreslog att inrätta en petitionskommitté med tydligt mandat att filtrera bort initiativ, lotsa vidare och säkerställa återkoppling till medborgarna. Vidare föreslogs att uppmuntra till mer reflekterande initiativ genom att ge stöd med diskussionsforum samt fundera över om antalet initiativ ska begränsas per person och månad. Det föreslogs också att vidta åtgärder för att bredda deltagandet med riktad marknadsföring och utbildningsinsatser mot grupper och stadsdelar där deltagandet var generellt svagt samt att använda studieförbunden som en resurs.

2012 användes Malmöpanelen¹¹ för att fråga en grupp ungdomar mellan 20-25 år om demokratifrågor och den berörda målgruppen ansåg att Malmöinitiativet var bra. Malmöinitiativet ansågs vara ett enkelt och modernt sätt att nå ut och man kan vara säker på att bli hörd. Kritik som framfördes rörde att det var okänt. Endast ytterst få av deltagarna kände till verktyget Malmöinitiativet. Det ansågs mycket viktigt att kännedom om verktyget spreds till alla. Möjligheten att delta skulle inte heller begränsas till de med tillgång till och kunskaper nog att använda dator. Deltagarna såg en risk att verktyget kunde bli odemokratiskt utan tillräcklig marknadsföring, eftersom det då endast blev en liten grupp som fick oproportionerligt stort inflytande. Ungdomarna var mycket måna om att även äldre skulle inkluderas, varför marknadsföring inte endast skulle vända sig till unga, utan till alla invånare i Malmö.

Vidare framkom att om Malmö stad ville ha aktivare invånare, skulle det kunna hjälpa att även informera och arbeta med kunskapshöjning av medborgarnas grundläggande rättigheter på lokal nivå och särskilt för ungdomar som inte alltid vet hur de ska engagera sig för att förbättra samhället.¹²

2017 ställde kommunstyrelsen ett antal frågor via Malmöpanelen om bl.a. Malmöinitiativet. Då framkom att närmare en tredjedel ansåg att Malmöinitiativet var en mycket bra kanal för kommunikation mellan Malmöbor och politiker och det ansågs vara både enkelt, smidigt och tillgängligt samt att det gör att alla kan komma till tals och få gehör för sina förslag. Det var dock 47 procent som ansåg det vara en dålig kanal, då med motiveringen att det fanns en dålig kännedom om Malmöinitiativet. En kritik som redan framkommit 2012.

Malmöpanelen

I rapporten *Representativ demokrati* framgår att Malmöpanelen fick ett positivt mottagande när det kom. Tendenserna pekade på att deltagare i panelen, framför allt de yngre, blev mer insatta i vad kommunen gjorde och inställningen, särskilt bland de med lågt politiskt förtroende, förändrades i positiv riktning. Bland politikerna framkom en positiv syn på panelen vilken ansågs fungera som förstärkning till kommunens beslutsunderlag. Samtidigt fanns då osäkerhet kring hur resultaten skulle användas, återkopplas, hur nämnder skulle involveras och hur frågor skulle formuleras för att vara

¹¹ Malmöpanelen, Ungdomar och demokrati i Malmö, - En kvalitativ kundundersökning november 2012

¹² Malmöpanelen, utdrag ur slutkommentarer från november 2012

relevanta och greppbara. Statistiskt framkom att bortfallet av svarande ökade, från 20 procent vid första tillfället till 45 procent vid tredje. Bortfallet var större bland unga, män och boende i vissa stadsdelar. Svarsfrekvensen har sjunkit ytterligare och är konstant åtta år senare.

Rekommendationen blev att höja svarsfrekvensen bland deltagarna genom att vårda relationerna, att använda sociala medier och att ge bättre återkoppling om hur resultaten används i den politiska processen. Det framhölls även att prova mer komplexa frågor och undvika *“frågor för frågandets skull”*. Andra reflektioner som lämnades var att styrgruppens roll var viktig för förankring och överblick, samt att alla berörda nämnder var representerade. Det identifierades också behov av rotation bland panelens medlemmar. Fram till 2018 har i snitt två paneler genomförts årligen och frågorna har handlat om samtliga stadens verksamheter. Malmöpanelen har fått frågor om förtroende för samt upplevelser av stadens verksamheter (2018) men också frågor kopplat till demokrati.

Kommunstyrelsen ställde våren 2017 frågor till Malmöpanelen om medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. Generellt sett var deltagarna i enkätundersökningen mycket positivt inställda till att Malmös politiker frågade allmänheten om råd inom vissa ämnen. Det ska dock beaktas att frågor var ställda till de som tackat ja till att delta i Malmöpanelen vilket gör att de därmed kan vara mer positiva än allmänheten i övrigt.

I undersökningen framkom att majoriteten av svarande (61 procent) ansåg att antalet paneler per år var lagom. Sju av tio deltagare i Malmöpanelen ansåg att frågorna som ställes var lagom svåra och lika många ansåg att de var för enkla respektive för svåra. 18-29-åringarna svarade *“lagom”* på frågan i lägre utsträckning än övriga. Yngre (18-29-åringarna) ansåg oftare än äldre (65 år och äldre) att frågorna skickades ut för sällan. Tre av fyra ansåg att det var lagom många frågor som ställes i Malmöpanelen och lika stor andel ansåg att det var för få som för många. En av fem svarade att det kändes bra att vara med i Malmöpanelen. En mindre andel efterfrågade återkoppling och hälften hade inga kommentarer om att vara med i Malmöpanelen.

Kartläggning, fullmäktigeledamöternas syn på medborgardialog

I januari 2019 skickades en digital enkät med 23 frågor kring medborgardialog ut till samtliga 94 kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare.

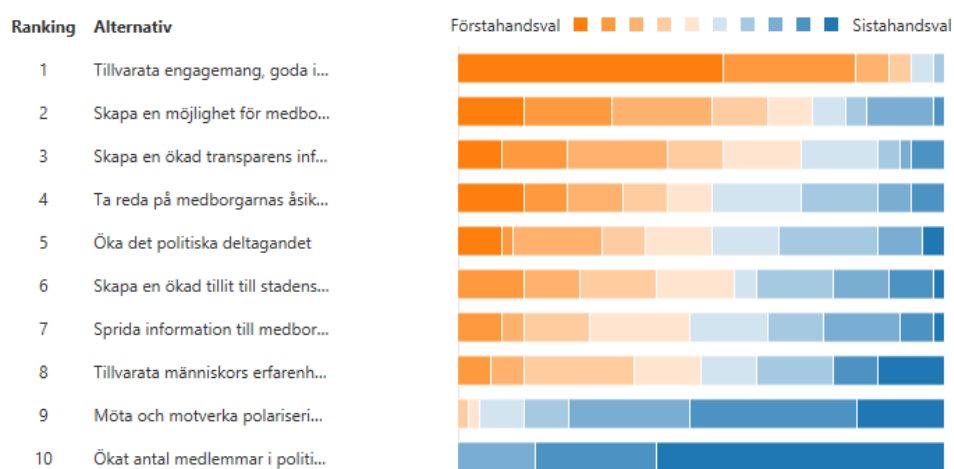
50 har svarat varav 19 kvinnor och 31 män. Respondenterna kan delas in i fyra ålderskategorier med sammanlagt ett svar i kategorin 18–25 år, 16 svar i kategorin 26–40 år, 22 svar i kategorin 41–65 år och 11 svar i kategorin 66+ år. Av respondenterna är det för 20 personer deras första mandatperiod, för 9 personer deras andra mandatperiod, för 14 personer deras tredje mandatperiod och sju personer har varit ledamot i sju eller fler mandatperioder. Av de sammanlagt 50 respondenterna är det 43 som anger att de även är ledamot eller ersättare i någon av Malmös nämnder. Av dessa 43 är det 14 personer som anger att detta är deras första mandatperiod, 17 anger att det är deras andra mandatperiod, 11 anger att det är de varit ledamot eller ersättare i tre till fem

mandatperioder och två anger att de varit ledamot eller ersättare i sex mandatperioder eller fler.

På frågan om vad målsättningen med att ha medborgardialog i form av Malmöinitiativet och Malmöpanelen har 44 av 50 respondenter svarat. Som alternativ fanns;

- Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna
- Skapa en ökad transparens inför politiskt beslutsfattande
- Skapa en ökad tillit till stadens politiker
- Sprida information till medborgarna om eventuella kommande beslut
- Ta reda på medborgarnas åsikter inför kommande beslut
- Skapa en möjlighet för medborgare att påverka beslut
- Öka det politiska deltagandet
- Ökat antal medlemmar i politiska partier
- Möta och motverka polarisering i samhället
- Tillvarata människors erfarenheter och kunskap

Störst andel svarade “Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna”. Det är också det alternativ som störst andel (54,5 procent) rankat som nummer ett av tio. Att “Skapa en möjlighet för medborgare att påverka beslut” är den målsättning som näst störst andel respondenter anser vara viktigast. Det är även det alternativ som näst störst andel (13,6 procent) rankat som nummer ett av tio tillsammans med målsättningen att “Ta reda på medborgarnas åsikter inför kommande beslut”. Den senare rankas som fjärde viktigast av de tio föreslagna målsättningarna. Målsättningen “Skapa en ökad transparens inför politiskt beslutsfattande” anses vara den tredje viktigaste målsättningen men har enbart rankats som nummer ett av 9,1 procent av de 44 respondenterna. Minst viktig anses målsättningen “Ökat antal medlemmar i politiska partier” vara som av samtliga respondenter rankats som högst nummer åtta av de tio målsättningarna.

Figur 1: Fråga 6 i enkät till kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare januari 2019. Vad anser du vara målsättningen med att ha medborgardialog i form av Malmöinitiativet och Malmöpanelen? Rangordna genom att klicka på pilarna (upp och ner), högst upp placerar du den viktigaste.

Relationen till den representativa demokratin

Regeringsformen är den grundlag som utgör grunden för vår demokrati. Regeringsformen beskriver hur landet ska styras, vilka demokratiska rättigheter medborgarna har och hur den offentliga makten ska fördelas. De med allmän rösträtt väljer politiska representanter som representerar folket när viktiga beslut ska fattas, så kallat representativt statsskick.

Kommunerna styrs av politiker, som valts av medborgarna, genom direktvalda politiska församlingar, så kallade kommunfullmäktige. I kommunallag¹³ framgår att ärenden i fullmäktige kan väckas av den som är folkbokförd i kommunen om fullmäktige beslutat det (medborgarförslag). Det är upp till varje kommun att besluta om medborgarförslag till kommunfullmäktige ska införas. Kommunfullmäktige i Malmö har - enligt tidigare beslut - tagit ställning till att inte införa en sådan modell.

Gällande medborgardialog så bör det påminnas om att den representativa demokratin innebär att medborgare väljer politiker som de vill ska representera folket. Medborgare kan ta kontakt med politiker via fysiska möten, brev, e-post med mera i frågor som är angelägna för den enskilde.

Ett mått på deltagande och medinflytande är valdeltagande i samhället. I kommunfullmäktigevalet 2018 röstade närmare 79 procent av Malmös invånare. Skillnader i valdeltagandet finns mellan de östra (75 procent) och de västra (strax över 82 procent) delarna.¹⁴

Barn och ungas perspektiv måste fångas upp eftersom de inte kan vara folkvalda, och då särskilt i frågor som berör dem direkt eller indirekt. I FN:s konvention om barnets rättigheter ställs krav på att beakta barnets synpunkter i frågor som berör dem direkt eller indirekt.¹⁵

Forskning

Medborgardialog har enligt forskning i första hand ett agendasättande syfte. En medborgardialog stärker eller utvecklar inte alltid demokratin. *“För att dialogen inte ska bli skendemokratisk är det viktigt att den politiska jämlikheten beaktas, att dialogens innehåll ges tyngd i beslutsprocessen samt att politikerna är tydliga med sina intentioner om dialogens roll i beslutsfattandet”*.¹⁶ Genom medborgardialog kan politiker tillsammans med medborgare diskutera inriktningar och prioriteringar för kommunen. Det kan ske på många olika sätt men syftet är att lyssna in varandras åsikter och förbereda hållbara politiska beslut.

I arbetet med kommissionen för ett hållbart Malmö togs vetenskapliga underlag fram där betydelsen av dialog med medborgarna behandlas. Underlagen skulle användas som bas för politiska beslut om hur ojämlikhet ska kunna minskas. Ett underlag¹⁷ handlade om freds- och utvecklingsperspektiv

¹³ Kommunallag 1991:900 och Kommunallag 2017:725

¹⁴ Valmyndigheten, valrepresentation 2018

¹⁵ FN:s konvention om barnets rättigheter. Artikel 3 - Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

¹⁶ SOU 2015-96, Låt fler forma framtiden, Bilaga till betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande

¹⁷ Städer som nav för en globalt hållbar samhällsutveckling eller slagfält för sociala konflikter, underlag Malmö kommissionen, Hans Abrahamsson (2012)

för att uppnå hållbar utveckling som berör människors vardagsliv och livsstilsfrågor. Globalisering, nätverk, social och urban aktivism ges som exempel på nya sociala rörelser med politiska engagemang som har växt fram och som ständigt förändras.

Malmö stads Hållbarhetsrapport med tema delaktighet (2016) visar att forskning säger att delaktighet är en viktig och ibland avgörande faktor för hållbar utveckling. När individer upplever att de har möjlighet att påverka sina livsvillkor eller samhällsutvecklingen i stort och har tillräckligt med kunskap för att vara med och förändra, uppstår handlingskompetens som påverkas av kunskap, motivation och möjligheter. I rapporten föreslås att tillgängliggöra information som ett första steg samt att det kommer att bli viktigare att arbeta för att involvera de grupper som idag är minst delaktiga.

Nationellt

Demokratiutredningen¹⁸ gav uttryck åt att fler offentliga politiska samtal måste öppnas upp för att medborgare ska få insyn och kunna utkräva ansvar. Det uttrycks också att det offentliga bör verka för att öka delaktigheten i samhället, särskilt bland de som deltar i lägre utsträckning.

Användningen av sociala medier för politiska syften har redan visat sig betydelsefull och när digitaliseringen får fullt genomslag i nationella politiska beslutsprocesser kommer vi även se mer av opinionsbildning och lobbying över statsgränser.¹⁹

2006 inledde Sveriges kommuner och landsting (SKL) projektet *Medborgardialog*. Grunden för projektet var två kongressbeslut om att förbundet skulle stödja medlemmarna med nya former för medborgarnas delaktighet och att integrera medborgardialog i styrning och verksamhetsutveckling. Medborgardialog för samman medborgare, tjänstepersoner och politiker inför ett beslut för att komplettera det representativa systemet genom att ge de förtroendevalda ett bredare underlag vid beslut. Stöd för arbete med medborgardialog och byggstenar beskrivs närmare i skrifter från SKL.

SKL²⁰ har i en undersökning visat att majoriteten, ca 200 kommuner ger möjlighet för enskilda folkbokförda personer att lämna in medborgarförslag. Det vanligaste sättet att lämna förslag är via post och ämneskategorierna rör i huvudsak trafik, infrastruktur och platsutveckling. Majoriteten av kommuner informerar om möjligheten att lämna in medborgarförslag via kommunens hemsida. Utöver hemsidan används sociala medier, fullmäktiges webbsändning, fysiska mötesarenor, lokaltidning och anslagstavlor för att informera.

SKL har också tagit fram en inspirationsskrift för förtroendevalda för att synliggöra demokratin²¹. I förordet av SKLs ordförande står följande. ”Att vara en god demokratiaktör innebär också ett aktivt samspel med medborgare och civilsamhället där de ges möjlighet att vara en aktiv medspelare i samhällsutvecklingen. Det innebär ett synligt politiskt ledarskap, politiska institutioner som främjar demokratiaktörskapet och

¹⁸ SOU 2000:1 s.242

¹⁹ Utrikesdepartementet, kansliet för strategisk analys, 2014

²⁰ Medborgardialog och medborgarförslag – Erfarenheter av medborgardialog och medborgarförslag i kommuner, landsting och regioner, SKL 2015

²¹ Synliggör den lokala demokratin, inspirationsskrift för förtroendevalda, SKL 2011

utveckling av en kultur där medborgare och civilsamhällets röst ses som en resurs för samhällets utveckling. Det handlar om att värna om de mänskliga rättigheterna till deltagande”.

Internationellt

Även internationellt finns liknande verktyg. Det så kallade medborgarinitiativet i EU är tänkt att öka medborgarnas deltagande i den europeiska demokratin. Minst en miljon EU-medborgare från minst en fjärdedel av medlemsländerna måste inom ett år efter att initiativet registrerats skriva under det. EU-kommissionen kan därefter välja hur den ska gå vidare med det. EU-kommissionen föreslog 2017 en uppdatering av initiativet för att göra det lättare att organisera namninsamlingar och för att fler ska kunna skriva under. 2018 enades lagstiftarna EU-parlamentet och ministerrådet politiskt om hur de nya reglerna ska se ut. De väntas börja gälla 1 januari 2020.

FN:s Agenda 2030 som lanserades under 2015 lägger stor vikt vid betydelsen av delaktighet och inflytande för att uppnå de 17 globala målen för hållbar utveckling. Målen förutsätter ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

Stadens styrning, lika rättigheter, hållbarhet och digitalisering

Medborgarförslag som behandlas politiskt i nämnder kan betraktas som såväl en möjlighet för den enskilde att påverka men också som en motverkan eller som ett slags misstro mot den representativa demokratin.

Det framgår från flera håll att en omdebatterad fråga är om dialog ska ske med politiker eller med tjänstepersoner som samtalspartners. Några menar att *vad* och *varför* är frågor för politiker medan *hur* ska tas om hand av tjänstepersoner. Det uttrycks att medborgare ofta upplever *hur*-frågorna som precis lika politiska och att det är de resursstarka som kommer till tals.

Medborgardialog och demokratiserad styrning lyfts som ett viktigt värde i flera av Malmö stads övergripande visions- och styrdokument. Flertalet nämnder har enligt reglemente uppdrag att arbeta för att beakta ett barnrätts-, jämställdhets- och antidiskrimineringsperspektiv.

Genom digitalisering kan människor och organisationer kommunicera och agera med varandra och sin omgivning på helt nya sätt. 2018 använde 83 procent av svenskarna²² sociala medier och användningen ökar från år till år. Ett av Malmö stads övergripande mål med digitaliseringen är att stärkt demokrati och ökad inkludering.²³

Med digitaliseringen kommer vidare utmaningen att den gynnar högutbildade mer än lågutbildade. Det digitala utanförskapet har ett tydligt samband med ålder, inkomst och utbildning. Gällande användande av internet som plattform och infrastruktur följer paradoxer.²⁴ Även om internet kan innebära en

²² Svenskarnas internetvanor <https://2018.svenskarnaochinternet.se/>

²³ Det digitala Malmö, Program för Malmö stads digitalisering 2017–2022

²⁴ Vinklade budskap – perspektiv på politisk kommunikation, Högskolan i Halmstad, Hans Bengtsson (2015)

demokratisering av det offentliga samtalet, i betydelsen att minoriteter får möjlighet att göra sin röst hörd, så kan internet också ses som främjande för spridning av extrema minoriteters åsikter. Oavsett har individernas makt att själva välja information utifrån sina egna, personliga referenser främjats genom internet.

Ett perspektiv i relation till Malmöinitiativet handlar om tillgång till mediernas språk för att kunna bli framgångsrika samt hur sociala medier erbjuder möjligheter att väcka diskussioner i olika frågor. Diskussioner som sker via Facebook kan snabbt skapa engagemang och mobilisering, vilket kan innebära att en större mångfald av åsikter kommer till tals.

Då kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare får frågan om de anser att de tre olika former av medborgardialog som utredningen behandlar tillfredsställer medborgarnas möjligheter att påverka det som sker i staden på ett meningsfullt sätt svarar en majoritet "Stämmer delvis". Vidare anser de att likvärdigheten för Malmöborna vad gäller möjligheterna att lämna medborgarförslag varierar. Ungefär tjugofem procent av respondenterna anser att möjligheterna är goda och tjugofem procent anser möjligheterna är delvis goda.

Anser du att medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen tillfredsställer medborgarnas möjligheter att påverka det som sker i staden på ett meningsfullt sätt?

[Mer information](#)

Stämmer helt	5
Stämmer delvis	33
Stämmer väldigt lite	11
Stämmer inte alls	0

Figur 2: Fråga 8 i enkät till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare januari 2019. Anser du att medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen tillfredsställer medborgarnas möjligheter att påverka det som sker i staden på ett meningsfullt sätt?

Kommunstyrelsens ansvar i förhållande till nämndernas ansvar

Som tidigare nämnts har kommunfullmäktige det yttersta ansvaret i kommunen. I samband med den utveckling av e-demokrati som skedde under 2000-talet har demokratifrågor hanterats på olika sätt. 2008–2013 fanns en styrgrupp för demokratifrågor, 2014–2017 fanns en demokratiberedning. Sedan 1 januari 2015 finns ett kommunalråd för demokratifrågor.

Kommunstyrelsen i Malmö stad har enligt reglemente att ansvara för att leda, samordna och följa stadens verksamheter. Kommunstyrelsens förvaltning stadskontoret, ansvarar för utveckling av de livesända kommunfullmäktigemötena. De har genom åren utvecklats med tillgång till handlingar och mötena kan även ses i efterhand. Verktöget ger alla medborgare möjlighet att följa möten fysisk på plats eller digitalt och ta del av den representativa demokratin. Till kommunstyrelsen finns knutet råd för dialog med funktionshinderorganisationer, pensionärsorganisationer samt den nationella minoriteten romer.

Administration runt Malmöinitiativet och Malmöpanelen sker från stadskontoret. Medborgarförslag administreras av nämnderna.

På frågan i enkäten till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare om var de anser att ansvaret för medborgardialog bör ligga, svarar 41 av 50 respondenter.

Knappt en tredjedel anser att beslutsfattandet kopplat till medborgarförslag och Malmöinitiativ bör ligga hos den facknämnd som ansvarar för frågan. Denna tolkning görs då respondenterna svarat exempelvis *“där frågan avgörs”*, *“respektive nämnd”*, *“på samtliga nämnder”*, *“ansvarig politiker”*, *“den politiska församling som ansvarar”* och *“nämnderna måste ta ansvar för sina områden”*. Något färre anser att det bör ligga hos kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen. Majoriteten av de resterande respondenterna svarar allt ifrån *“i partierna om det rör medborgare”*, *“delat mellan medborgare och politiker och tjänstemän”*, *“på stadshuset som övergripande enhet”*, *“så nära medborgarna som möjligt”* till *“stadshuset”*. Ett fåtal svarar *“vet ej”*, *“?”* och *“osäker”*.

Intervju med två politiker från styrgruppen för e-demokratifrågor

I intervjuer med två tidigare politiker från styrgruppen för e-demokratifrågor som inrättades 2008, behandlades erfarenheterna av styrgruppsarbetet och utvecklingen därefter samt demokratiarbetet i förhållande till befintliga verktyg. Politikerna berättade att styrgruppen lades ner eftersom det var dags för en omstart med något nytt.

Om politisk makt

De intervjuade lyfte aspekter kring den representativa demokratin. Systemet är viktigt för såväl politiker som för de politiska partierna. Det finns behov av en omstart kring demokratifrågor samt att hitta rätt former för att nå de som inte nås idag. Det ligger i partiernas intresse att få med medborgarna i partier. En viss grundkonflikt uppstår när staden gör medborgardialog, då kopplat till vilka politiker ska ta emot den. Det kan uppfattas som att medborgarna kan påverka styrningen i en viss politisk inriktning och då uppstår frågan huruvida förväntningar kan infrias. Om inte förslag leder till handling kan misstro uppstå. Från politisk håll är detta oönskat. Aktiviteter som sker utanför valrörelsen nämns, i vilka medborgare och politiker möts. Att lära ut demokrati i det *“lilla”* är en viktig fråga så att medborgarna vet hur det fungerar. Politiker från Malmö stad har tidigare ingått i Sveriges kommuner och landstings arbete kring kommunal medborgardialog, men gör inte det för närvarande och erfarenheter av medborgardialog varierar bland politiker.

Om befintliga e-verktyg

Intervjupersonerna menar att ursprungsidén med Malmöinitiativet, att publicerade förslag kunde vidareutvecklas och förfinas med synpunkter från andra, inte blev som det var tänkt. En utmaning intervjupersonerna nämner är hur initiativen når politikerna. Det saknas en rutin för politikerna att bevaka initiativen förutom vid 100 röster, då de blir kända per automatik. I vissa förvaltningar fanns tidigare en tjänsteperson som bevakade initiativen. Det föreslås att initiativ som inte är juridiskt genomförbara bör gallras, om de redan finns i staden eller när de återkommer flera gånger genom att frågor ställs på olika sätt.

Frågorna till Malmöpanelen väljs av politikerna. Det har enligt intervjupersonerna varit en lång process att få rätt karaktär på frågorna så att de är till nytta för stadens utveckling och inte enbart handlar om invånarnas kännedom om staden. Intervjupersonerna föreslår att utveckla Malmöpanelen för att följa kommunfullmäktigemålen istället för att inför varje utskick fundera över vilka frågor som ska ställas. Intervjupersonerna nämner också betydelsen av att få återkoppling av resultaten.

Statistik

Till detta uppdrag har statistikunderlag tagits fram avseende de olika verktygen som nu funnits i tio år. Statistiken har kompletterats med frågor till ett urval av tjänstepersoner och politiker.

Medborgarförslag

Inför denna rapport ställdes frågor om medborgarförslag till nämndssekreterare i samtliga nämnder. Av svaren framgår att inga eller färre än en handfull medborgarförslag har lämnats per år till respektive nämnd av en enskild medborgare men att antalet har ökat till mer än det dubbla mellan 2016 och 2018. Undantaget är tekniska nämnden som har överlägset flest medborgarförslag, närmare 90 förslag mellan 2016-2018. Eftersom många invånare intresserar sig och har synpunkter kring tekniska nämndens ansvarsområde sker medborgardialog även via kundtjänst och via den dialogenhet som utvecklats med uppdrag att sammanföra politiker, invånare och tjänstepersoner i frågor som rör stadens utveckling.

I enkäten till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare är en klar majoritet positiva till medborgarförslag och har både läst och diskuterat ett eller flera medborgarförslag vid sammanträden. Något färre har svarat att de varit i kontakt med en förslagsställare.

● Jag har under min tid som fört...	41
● Jag har under min tid som fört...	37
● Jag har under min tid som fört...	18
● Inget av ovanstående	3

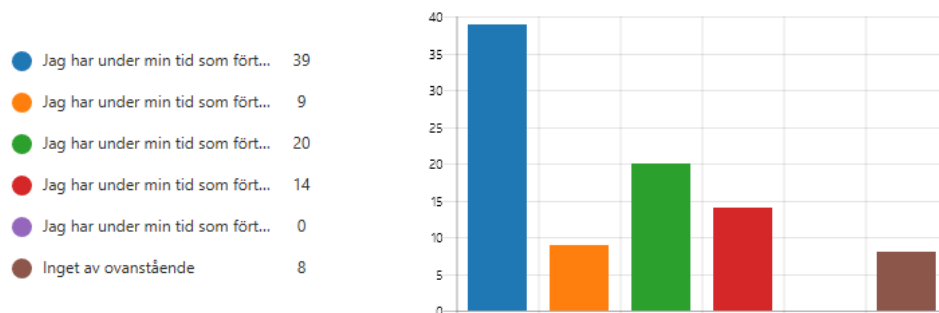
Figur 3: Fråga 13 i enkät till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare januari 2019. Blå - Jag har under min tid som förtroendevald läst ett eller flera medborgarförslag, Orange – Jag har under min tid som förtroendevald diskuterat ett eller flera medborgarförslag vid sammanträde, Grön - Jag har under min tid som förtroendevald varit i kontakt med en initiativtagare av ett medborgarförslag samt Röd - Inget av ovanstående.

Malmöinitiativet

De senaste åren har antalet Malmöinitiativ ökat från 122 initiativ 2017 till 195 initiativ 2018. Under 2017 behandlades 40 Malmöinitiativ av nämnd varav 31 i tekniska nämnden. Under 2018 behandlades 34 Malmöinitiativ av nämnd varav 17 i tekniska nämnden. Spridningen mellan nämnderna har således blivit större 2018. Åldern på initiativtagarna varierar mellan >20 till 60 år, enbart tre initiativ är initierade av personer över 60 år. Statistiken är dock inte att lita på eftersom alla inte uppger ålder samt att det under 2018, inom ramen för utökat valdeltagande, anordnades aktiviteter där ungdomar inom projektet *“Tjejer i förening”* under två dagar skickade in cirka 40 Malmöinitiativ vilket snedvrider statistiken. Det finns i dagsläget inga uppgifter om den geografiska spridningen av Malmöinitiativ.

I enkäten till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare är knappt hälften av respondenterna positiva till Malmöinitiativet och knappt en tredjedel anser sig varken positiva eller negativa. Ungefär 60 procent anser att Malmöinitiativet bör finnas kvar och drygt 20 procent svarar att de inte har någon åsikt.

En klar majoritet har läst ett eller flera Malmöinitiativ, drygt hälften har diskuterat ett eller flera Malmöinitiativ vid sammanträden och ungefär 35% har varit i kontakt med initiativtagare. Ingen respondent har lagt ett eget initiativ.

Figur 4: Fråga 17 i enkät till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare januari 2019. Blå - Jag har under min tid som förtroendevald läst ett eller flera Malmöinitiativ, Orange – Jag har under min tid som förtroendevald kommenterat ett eller flera Malmöinitiativ på Malmö stads webbplats eller i sociala medier, Grön - Jag har under min tid som förtroendevald diskuterat ett eller flera Malmöinitiativ vid sammanträde, Röd - Jag har under min tid som förtroendevald varit i kontakt med en eller flera initiativtagare till Malmöinitiativ, Lila - Jag har under min tid som förtroendevald lagt ett eller flera egna förslag i Malmöinitiativet samt Brun - Inget av ovanstående.

Malmöpanelen

Första gången Malmöpanelen användes var 2008. Under åren 2008–2011 låg svarsfrekvensen över 50 procent men sedan våren 2012 har den sjunkit till under 50 procent, bortsett från ett tillfälle, november 2016, då andelen ökade till 58 procent.

Nr	År	Antal utskick	Antal svar	Svarsfrekvens
1	2008	Uppgift saknas	1 250	Uppgift saknas
2	Mars 2009	1 498	1 146	76,5%
3	December 2009	1 566	859	54,9%
4	Juni 2010	1 788	1 272	71 %
5	December 2010	1 904	1 157	61 %
6	Maj 2011	1 871	1 086	58 %
7	November 2011	1 879	1 086	58 %
8	Maj 2012	1 879	866	46 %
9	December 2012	1555	749	49%.
9	April/Maj 2013	1861	854	46%
10	December 2013	1621	674	42%
11	Juni /Juli 2014	2039	937	46%
12	April-Maj 2015	1992	834	42%
13	December 2015	1985	754	38%.
14	Juni 2016	Uppgift saknas	956	Uppgift saknas
15	November 2016	1770	1024	58%
16	Våren 2017	1750	826	47%.
17	Hösten 2017	1730	809	47%.
18	Våren 2018	2038	931	46%.

Figur 2: Malmöpanelernas numrering framgår av första kolumnen. Notera att nr 9 förekommer två gånger.

I enkäten till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare är ungefär 60 procent positiva till Malmöpanelen och drygt 30 procent svarar att de varken är positiva eller negativa. Ungefär 60 procent anser att Malmöpanelen bör finnas kvar. Drygt 30 procent svarar att de inte har någon åsikt.

Åsikterna angående i vilken utsträckning frågor ska skickas till Malmöpanelen varierar. Fem anser att det bör skickas frågor i högre utsträckning än idag, 18 anser att det bör skickas frågor i samma utsträckning som idag, fyra anser att det bör skickas frågor i lägre utsträckning än idag, 21 har svarat att de inte har någon åsikt och en har svarat annat.

● I högre utsträckning än idag	5
● I samma utsträckning som idag	18
● I lägre utsträckning än idag	4
● Ingen åsikt	21
● Annat	1

Figur 5: Fråga 21 i enkät till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare januari 2019. I vilken utsträckning anser du att frågor ska skickas till Malmöpanelen? Idag skickas mellan 20-50 frågor per frågeomgång

Även antalet frågor som respondenterna själv föreslagit till Malmöpanelen varierar. Sju svarar att de under sin tid som förtroendevald föreslagit en fråga,

nio svarar att de föreslagit några frågor, fem svarar att de föreslagit flera frågor och 12 svarar att de inte föreslagit någon fråga. 17 svarar inget av ovanstående.

Förslag på åtgärder för utveckling av medborgardialog

Förslag på insatser för att utveckla Malmö stads medborgardialog

I enkäten till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare framkommer att knappt hälften av respondenterna föredrar medborgardialog genom fysiska möten före medborgardialog genom digital plattform eller skrivelser. Det finns en rad förslag på andra former för medborgardialog än de tre former utredningen behandlar. Några exempel är öppna möten, dialogforum, medborgarstämmor, medborgarbudget och infoträffar. Det finns också kommentarer som rör förslag om att anordna något som riktar sig till ungdomar från högstadieskolor och gymnasieskolor samt att förlägga nämndsmöten till platser där människor befinner sig.

Det identifieras vidare en rad utmaningar kopplat till inlämning av såväl medborgarförslag som Malmöinitiativ där språkliga barriärer samt datorvana anges som exempel. Bland svaren på enkäten ställd till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare finns det kommentarer om att det enbart eller oftast är resursstarka personer som tar för sig. Några respondenter uttrycker ett behov av att nå ut bredare samtidigt som det påtalas att möjligheten alltid finns att kontakta politikerna direkt eller via partierna.

Förslag på åtgärder avseende medborgarförslag

I svaren på enkäten till kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare uttrycks ett behov av att utveckla den allmänna informationen om hur det praktiskt går till att lägga ett medborgarförslag samt att tillgängliggöra för fler oavsett geografisk belägenhet i staden. Hur kommunikation med förslagsställare ska ske samt handläggning och administration inför och efter beslut är andra saker som omnämns. Utvecklingen bör ske i dialog med medborgarna.

I dialog med nämndssekreterarna vid stadens fackförvaltningar framkommer en rad förslag på utvecklingsområden kopplat till hanteringen av medborgarförslag inför politiskt beslut;

- Då medborgarförslag ska hanteras av flera nämnder tillsammans finns det behov av en rutin eller liknande med instruktion om hur kontakten med medborgare bör ske för att undvika att förslagsställaren får mejl från flera olika förvaltningar.
- För att undvika att samma ärende går upp med samma förslag till yttrande i flera nämnder bör enbart den nämnd som äger frågan svara förslagsställaren.
- Enbart frågor som flera nämnder ansvarar för bör gå upp i flera nämnder.
- Att ha medborgarförslag som inte är medborgarförslag i kommunallagens mening bör ses över.
- Utifrån medborgarförslagens nuvarande form, anses det inte vara ändamålsenligt om syftet är att öka delaktigheten och inflytandet för

Malmöborna. Dialog och inflytande kan med fördel istället ske genom brukardialog i andra former. En översyn av medborgarsförslagsinstitutet bör även ta hänsyn till lämpligheten i namnet då det enkelt kan förväxlas med medborgarförslag enligt 8 kap 1 § Kommunallag (2017:725)

- Även ändamålsenligheten med medborgarförslagen kontra Malmöinitiativet bör utredas. I samma sammanhang bör likställigheten/ojämlikheten mellan malmöinitiativ och medborgarförslag ses över. För ett medborgarförslag räcker det att en person lämnar in ett förslag för att det ska behandlas politiskt. För att ett Malmöinitiativ ska skickas till berörd nämnd krävs 100 personers underskrift och det finns inga politiska beslut eller riktlinjer för hur respektive nämnd sedan ska hantera dessa.
- Det finns ett behov av en utredning kring medborgarförslagets roll i representativ demokrati.

Förslag på åtgärder avseende Malmöinitiativet

När det gäller utveckling av Malmöinitiativet har det i enkäten enbart inkommit svar från 19 av 50 kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare. Bland dessa finns enbart ett förslag, att skapa fler fysiska möten. En klar majoritet av de nitton anger att de inte har någon åsikt, att de är osäkra, att de inte vet, att de tror att det finns utvecklingsmöjligheter utan att ge några förslag. Men det finns också de som anser att Malmöinitiativet bör avvecklas, att det är odemokratiskt, att det nog inte blev som det var tänkt samt att det inte känns lika konkret som medborgarförslagen.

I dialog med nämndssekreterarna vid stadens fackförvaltningar lyfts frågan om att antalet underskrifter (100) för Malmöinitiativet kanske är för litet för en så stor stad som Malmö. Vidare föreslås att det kanske även ska finnas krav på att enbart personer folkbokförda i Malmö ska få starta ett initiativ.

Intervjuade politiker har framfört att först när initiativen fått 100 röster får politikerna kännedom om dem, såvida man inte aktivt följer sidan på www.malmo.se eller Facebook. Den utvecklande debatt av förslagen som var tänkt sker inte i tänkt utsträckning.

Förslag på åtgärder avseende Malmöpanelen

När det gäller utveckling av Malmöpanelen ser kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare behov av att utveckla handläggning och administration, representativitet, frågeställningars utformning, frekvens kopplat till kvalitetsarbetet samt spridning av resultat. Det finns förslag från intervjuade politiker om att använda Malmöpanelen för att följa kommunfullmäktigemålen istället för att fundera över vilka frågor som politikerna vill ställa.

Avslutande kommentarer

Medborgardialog

Det finns behov av ett ökat medskapande i dialogen med Malmöborna. För att uppnå detta behöver det säkerställas att Malmöborna har handlingskompetens för att delta. En tvärsektoriell samverkan med ökat fokus på informella nätverk och anpassad planering, organisering och beslut till befolkningens behov skulle underlätta. Dialog med Malmöborna behöver också beakta stadens mottagande och integration av nyanlända så att även dessa aspekter finns med.

Enkätsvaren från kommunfullmäktiges ledamöter inklusive ersättare bekräftar att medborgardialog bör ske på olika sätt för att ta tillvara medborgarnas engagemang, goda idéer och konkreta förslag. Medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen anses endast delvis påverka staden på ett meningsfullt sätt.

Medborgardialog behöver ske på olika sätt. De nuvarande verktygen som är under översyn har funnits under ett decennium. Med en ökad digitalisering kommer möjligheter att prova nya former för medborgardialog. Fler Malmöbor, oavsett ålder och andra bakgrundsfaktorer, ska kunna involveras i att utveckla staden hållbart. Det finns behov av en struktur för dialog med barn och unga. Av utredningen framgår att det är viktigt att utveckla arbetet med att medborgare ges ökade möjligheter att påverka och vara delaktiga. Att få en samlad bild genom utveckling av kommunikation, kunskapshöjning och struktur bedöms vara utvecklingsbehov.

Vid genomgång av www.malmo.se finns i dagsläget under rubriken *Var med och påverka* enbart *medborgarförslag*, *Malmöinitiativet* och *Malmöpanelen* angivna samt länkar för att *Lämna Synpunkter på stadsmiljön* och *Sophämtning, vatten och avlopp*. Vill en Malmöbo ta direktkontakt med någon politiker angående sin fråga är sökvägen längre innan kontaktuppgifter syns på skärmen. För ökad transparens finns det behov av en beskrivning i bild och text om hur processen från idé till beslut ser ut oavsett initiativtagare. Tillgänglighetsaspekter så som information om att lämna förslag vid svårigheter att uttrycka sig i skrift saknas samt information på olika språk.

Kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare har som högst rankade målsättning att *”Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna”*. Det finns därför behov av att tydliggöra vad som är möjligt att ha inflytande över samt hur deras idéer kommer att behandlas. På så sätt skapas rätt förväntan hos förslagsställaren om graden av inflytande.

Malmö stads hållbarhetsrapport 2016 med tema delaktighet visar på skillnader i delaktighet mellan män och kvinnor, socioekonomiska grupper, åldersgrupper samt mellan svenskfödda och utlandsfödda. Det konstaterades att ökade skillnader i ett samhälle ökar behovet av grupper erfarenheter, framförallt de med sämst förutsättningar till delaktighet. Malmö stad behöver arbeta aktivt för att olika grupper ska mötas i dialoger om värderingsfrågor. Utgångspunkten är den enskilde individen som resurs och aktör. Kunskap och synpunkter från personer som har erfarenhet av att vara asylsökande, nyanländ och av mottagandet i kommunala verksamheter är av vikt för att utveckla

verksamheter och bättre möta behov. Även barnperspektivet samt perspektiv från alla berörda av den ömsesidiga integrationsprocessen bör vägas in. Det finns andra ärenden med bäring på medborgardialog såsom uppdrag ur budget 2018 *Kommunstyrelsen i samråd med berörda förvaltningar, ges i uppdrag att ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar*". Den pågående utredningen och beslut som tas förväntas tillföra betydelsefulla synpunkter kring Malmö stads styrning i frågan. Likaså kan *Förstudie om segregation i Malmö med rekommendationer om fortsatta insatser* komma att ha betydelse i frågan om ojämlika livsvillkor.

Malmöinitiativet och medborgarförslag

Malmöinitiativet och medborgarförslag ger möjlighet att kunna lämna förslag som behandlas politiskt av facknämnd.

De två varianterna är dock väldigt snarlika med skillnaden att Malmö stads medborgarförslag kan framställas av en person och behandlas av en nämnd medan Malmöinitiativet behöver samla 100 röster för att behandlas politiskt. En annan skillnad är vem som kan vara förslagsställare. Medborgarförslag är förbehållet Malmö stads medborgare och Malmöinitiativet är öppet för alla oavsett var de är folkbokförda.

40 procent av Malmöpanelen 2017 sammantaget anser att det är bra att det finns medborgarförslag och att det är enkelt/smidigt/tillgängligt/direkt. Politikerna har positiv inställning till medborgarförslag som de flesta har varit med och beslutat eller diskuterat. Svaren visar också att majoriteten läst ett eller flera medborgarinitiativ.

I utredningen har medborgarförslag som infördes i den tidigare organisationen med stadsdelsfullmäktige, för att utveckla lokaldemokratien, setts över. Enligt kommunallagen avser medborgarförslag förslag till kommunfullmäktige. I Malmö stad innebär medborgarförslag att kunna lämna ett förslag som behandlas politiskt av en facknämnd. Det finns därmed en risk för förväxling med medborgarförslag enligt kommunallag 2017:725.

Bedömningen gällande Malmöinitiativet är att det behöver utvecklas för att verktyget ska ge jämlika förutsättningar och bli tillgängligt för fler.

Malmöpanelen

Panelen är ett verktyg för att veta vad invånarna tycker i olika frågor. Panelens svarsfrekvens har minskat över tid och är sammantaget låg. 2017 ställdes frågor till Malmöpanelen om vad de ansåg om panelen. Närmare 70 procent var nöjda med att Malmö stads politiker frågar invånarna om råd.

60 procent av de kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare som svarat på enkäten anser att Malmöpanelen bör vara kvar, men åsikterna om hur ofta panelen ska skickas ut varierar. Även erfarenheterna av att lämna förslag till Malmöpanelen varierar. Det finns flera förslag om hur frågor bör utformas och hur resultaten bör användas.

Utredningens slutsats är att kunskaper och inställning till verktyget varierar och bedömningen är att verktyget bör finnas kvar men att själva användningen bör utvecklas. Det har framkommit att det är svårare att få svar från vissa grupper. För att panelen ska få fler svar och användas bättre av staden krävs ett utvecklingsarbete som kan innefatta såväl fysiska möten som nya digitala lösningar.

Sammanfattande bedömning och förslag

Utredningens bedömning är att medborgardialog behöver ske på flera sätt samt att det behöver finnas olika former som kan involvera invånare oavsett ålder eller andra bakgrundsfaktorer för att utveckla staden hållbart. Malmö stad behöver arbeta med ökad transparens och offentlig insyn. Det är av stor vikt att utveckla det som leder till att medborgare ges ökade möjligheter att påverka och vara delaktiga. Den representativa demokratin är utgångspunkt för Malmö stads medborgardialog. Utveckling av verktyg för dialog behöver ha fokus på att delaktigheten ska öka för kvinnor, män, flickor och pojkar oavsett var i Malmö de bor.

Eftersom nämnderna och Malmöborna är direkt berörda av eventuella förändringar bör de ges möjlighet att inkomma med synpunkter. Synpunkterna kan komplettera den mångfacetterade bild som framkommit under utredningen. Följande frågeställningar föreslås.

A) Politikernas högst rankade målsättning med medborgardialog är att "Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna". Bedömningen är att det behöver underlättas för Malmöbor att lämna förslag och synpunkter. Idag kan förslag lämnas på nedanstående två sätt;
1: en medborgare över 18 år folkbokförd i Malmö lämnar medborgarförslag till valfri eller samtliga nämnder som behandlas politiskt.
2: en enskild individ oavsett ålder och hemvist lämnar Malmöinitiativ som samlar 100 röster och därefter behandlas politiskt.

Hur ska förslag till Malmö stad ske framöver? Vilka strukturella förändringar behöver ske? Vad behöver göras för att möjligheterna ska bli likvärdiga.

B) Malmöpanelen är den kanal som nämndernas politiker har för att kunna ställa frågor till Malmöbor. I utredningen framkommer att panelen har en sjunkande svarsfrekvens och att frågorna som ställs samt återkoppling av resultaten kan utvecklas. Bedömningen är att kommunikativa och strukturella insatser behövs för att utveckla arbetet.

Hur ska inhämtandet av Malmöbornas åsikter ske framöver? Vilka kommunikativa och strukturella förändringar behöver ske?

C) Detta ärende begränsar sig till ovan nämnda former för medborgardialog. I utredningen framgår att det från medborgare krävs handlingskompetens för att kunna påverka. Handlingskompetens påverkas av kunskap, motivation och möjligheter. Det är också svårt att nå ut till medborgare i ett stort informationsflöde. Bedömningen är att Malmö stad behöver utveckla begriplig och tillgänglig kommunikation med Malmöborna. Det kan gälla innehåll och utformning av stadens kommunikationskanaler men också *hur* och *var* kommunikationen sker, så att den passar Malmöborna. Ökad transparens, tillgänglighet och förenkling är ledord.

Vilka förändringar behöver ske för att kommunikationen mellan Malmö stad och Malmöborna ska bli ändamålsenlig?

Bilaga 1 - Sammanställning enkätsvar 2019

– Kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare.

Enkäten finns att hitta under länken

<https://forms.office.com/Pages/AnalysisPage.aspx?id=S4eFPoUtR0yrTNRK5WRCkuiCGDS9vdFJoirGwoK3tnJURFQ1QVdaU0ZPSDNHR0NZVfk2ODBQIT0VUWC4u&AnalyzerToken=lh61yPGiT0eoKvWoEVaM0CtsGn98tg8U>

Fråga 1 och 2 - Kön och ålder

Enkäten är utskickad till samtliga 94 kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare. 50 personer har svarat varav 19 kvinnor och 31 män. Respondenterna som svarat kan delas in i fyra ålderskategorier med sammanlagt 1

svaret i kategorin 18–25 år, 16 svar i kategorin 26–40 år, 22 svar i kategorin 41–65 år och 11 svar i kategorin 66+ år.

Fråga 3 – Hur länge har du varit ledamot eller ersättare i Malmö kommunfullmäktige?

Av respondenterna är det för 20 personer deras första mandatperiod, för nio personer deras andra mandatperiod, för 14 personer deras tredje mandatperiod och sju personer har varit ledamot i sju eller fler mandatperioder.

Fråga 4 och 5 - Är du även ledamot i någon av stadens nämnder? Om ja, hur länge har du suttit i denna nämnd?

Av de sammanlagt 50 respondenterna är det 43 personer som anger att de även är ledamot eller ersättare i någon av Malmös nämnder. Av dessa 43 är det 14 personer som anger att detta är deras första mandatperiod, 17 anger att det är deras andra mandatperiod, 11 anger att det är de varit ledamot eller ersättare i tre till fem mandatperioder och två anger att de varit ledamot eller ersättare i sex mandatperioder eller fler.

Fråga 6 - Vad anser du vara målsättningen med att ha medborgardialog i form av Malmöinitiativet och Malmöpanelen? Rangordna genom att klicka på pilarna (upp och ner), högst upp placerar du den viktigaste.

På frågan svarade sammanlagt 44 av de 50 respondenterna. I tabellen nedan rangordnas de 10 alternativen där 1 avser den som anses vara viktigast och 10 avser den som anses vara minst viktig;

1. Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna
2. Skapa en möjlighet för medborgare att påverka beslut
3. Skapa en ökad transparens inför politiskt beslutsfattande
4. Ta reda på medborgarnas åsikter inför kommande beslut
5. Skapa en ökad tillit till stadens politiker
6. Öka det politiska deltagandet
7. Tillvarata människors erfarenheter och kunskap

8. Sprida information till medborgarna om eventuella kommande beslut
9. Möta och motverka polarisering i samhället
10. Ökat antal medlemmar i politiska partier

Att *“Tillvarata engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna”* är den målsättning som störst andel av 44 (av 50) respondenter anser vara viktigast. Det är också det alternativ som störst andel (54,5 procent) rankat som nummer 1 av 10. Att *“Skapa en möjlighet för medborgare att påverka beslut”* är den målsättning som näst störst andel av 44 (av 50) respondenter anser vara viktigast. Det är även det alternativ som näst störst andel (13,6 procent) rankat som nummer 1 av 10 tillsammans med målsättningen att *“Ta reda på medborgarnas åsikter inför kommande beslut”* även om den senare rankas som fjärde viktigast av de tio föreslagna målsättningarna. Målsättningen *“Skapa en ökad transparens inför politiskt beslutsfattande”* anses vara den tredje viktigaste men har enbart rankats som nummer 1 av 9,1 procent av de totalt 44 respondenterna (av 50).

Fråga 7 - Var anser du att ansvaret för medborgardialog bör ligga? Motivera gärna ditt svar.

På frågan svarar sammanlagt 41 av de 50 respondenterna. En klar majoritet (30 av 41 respondenter) anser att ansvaret för medborgardialog bör ligga hos politikerna men svaren visar att det finns delade meningar angående på vilken politisk nivå beslutsfattandet bör ligga. Några anser att det bör ligga på KFs presidium, några på KS, några i facknämnderna. Någon anser att det har att göra med frågans karaktär, att mer generella frågor bör ställas till demokratiberedning eller KS och att konkreta frågor bör ställas till facknämnderna. Ett par respondenter anser att KS bör ha ansvaret och i sin tur hänvisa vidare till rätt beslutsfattare. Ett fåtal respondenter förespråkar någon form av delat ansvar mellan medborgare, tjänstepersoner och politiker eller åtminstone så nära medborgarna som möjligt för att säkerställa deras möjlighet att påverka. Fyra respondenter anser att ansvaret helt och hållet bör ligga på stadskontoret, en respondent anser att ansvaret bör ligga i partierna om det rör medborgare i stort och i verksamheterna om det rör specifika verksamheter samt en respondent anser att ansvaret helt och hållet bör ligga hos medborgarna. Övriga kommentarer är att brukardialogen är viktig och att ansvar bör ligga så nära medborgarna som möjligt.

Fråga 8 - Anser du att medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen tillfredsställer medborgarnas möjligheter att påverka det som sker i staden på ett meningsfullt sätt?

På frågan svarar en klar majoritet, 33 av 49 respondenter “Stämmer delvis”, elva svarar “Stämmer väldigt lite” och fem svarar “Stämmer helt”.

Fråga 9 - Hur bedömer du likvärdigheten för Malmöborna vad gäller möjligheterna att lämna medborgarförslag, Malmöinitiativ eller att delta i Malmöpanelen?

På frågan svarar 39 av 50 respondenter. 10 respondenter har svarat att likvärdigheten är hyfsad, delvis god, ok, vet ej, ingen uppfattning, ? (frågetecken) eller osäker. Nio respondenter har svarat att likvärdigheten är stor, likvärdig, god,

lika för alla, lika eller bra. Sex respondenter nämner att det kan finnas språkliga barriärer som hindrar Malmöbor från att lämna förslag/initiativ eller att delta i Malmöpanelen, fem respondenter nämner att kravet på dator eller datavana begränsar vissa Malmöbors möjligheter att lämna förslag/initiativ eller delta i Malmöpanelen och fyra respondenter tror inte att alla Malmöbor känner till möjligheten att lämna förslag/initiativ eller delta i Malmöpanelen. Tre respondenter anser att det inte råder likvärdiga förhållanden, att den är ganska liten eller låg. Andra kommentarer rör huruvida det enbart eller oftast är de resursstarka som tar för sig, att förslag/initiativ och deltagande hänger ihop med kunskapsnivå. Någon respondent uttrycker att det finns ett behov av att nå ut bredare och att tillgängliggöra möjligheten att påverka för alla Malmöbor samtidigt som det också påtalas att möjligheten alltid finns att kontakta politiker direkt eller via partierna. Någon anser att en viss tröskel finns och att den nog bör finnas samt att enskilda kan lämna förslag anses positivt men att det hanteras olika i olika nämnder.

Fråga 10 - Vilket föredrar du kopplat till medborgardialog? Fysiska möten, digital plattform eller det skrivna ordet?

På frågan svarar 49 av 50 respondenter. 23 respondenter svarar att medborgardialog bör ske genom fysiska möten, 18 respondenter svarar att det bör ske genom digital plattform och åtta svarar att det bör ske genom det skrivna ordet.

Fråga 11 - Vilka andra former för medborgardialog än medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen skulle du vilja föreslå?

På frågan svarar 22 av 50 respondenter. Lokala forum, öppna möten, dialogforum, fysiska möten, medborgarstämmor, medborgarbudget, öppen nätplats, infoträffar och stormöten anges som alternativa former men det finns också förslag om att ha något som riktar sig till ungdomar från högstudier och gymnasier samt att förlägga nämndsmöten till platser där människor befinner sig.

Fråga 12 - Vad har du för inställning till medborgarförslag?

På frågan svarar samtliga. 37 respondenter är positiva till medborgarförslag, tre respondenter är negativa och 10 anser sig vara varken eller.

Fråga 13 - Vad stämmer in på dig kopplat till att ha läst eller diskuterat ett eller flera medborgarförslag samt att ha varit i kontakt med initiativtagare till medborgarförslag? Markera valfritt antal

På frågan svarar 41 respondenter att de under sin tid som förtroendevald läst ett eller flera medborgarförslag, 37 respondenter svarar att de diskuterat ett eller flera medborgarförslag vid sammanträde och 18 respondenter svarar att de varit i kontakt med en initiativtagare av ett medborgarförslag. Enbart tre respondenter svarar att de varken läst, diskuterat eller varit i kontakt med initiativtagare till medborgarförslag.

Fråga 14 - Vilka utvecklingsmöjligheter ser du kopplat till medborgarförslag?

På frågan svarar 27 av 50 respondenter. Möjlighet att sprida information om inkomna förslag samt möjligheten att lämna in förslag, att tydligt redovisa

kostnaderna för handläggning av medborgarförslagen för förslagsställaren, att koppla till medborgarbudget, att fortsätta dialogen med medborgaren även om förslaget ej går att genomföra, utveckla verksamheter i positiv riktning med hjälp av förslag, att politiska sekreterare till KS borde få en större roll i detta, att frågor inte bara avslås eller besvaras utan utreds vidare om intentionen är god, att utveckling bör ske i dialog med medborgarna, att tillgängliggöra för fler oavsett var i staden de bor eller vilka kunskaper de har, att förslagen hanteras politiskt innan förvaltningen lägger resurser på att utreda förslagen då det är dyrt att hantera och i stort sett alla förslag avslås, att skapa en dialog med medborgarna angående förslag som är svåra eller omöjliga att fatta beslut om på grund av lagstiftningen för att hitta alternativ är olika förslag men det finns också kommentarer kring behovet av att söka upp de som inte brukar komma till tals eller engagera sig, att medborgarförslag skapar en dialog mellan politiken och den enskilde, att kommuninvånarna får säga sitt utan att behöva gå med i partier och "stiga i graderna" samt att det ger möjligheter att skapa ett demokratiskt samhälle.

Fråga 15 - Vad har du för inställning till Malmöinitiativet?

På frågan svarar samtliga. 24 respondenter är positiva, tre respondenter är negativa och 13 respondenter anser sig vara varken eller.

Fråga 16 - Anser du att Malmöinitiativet bör finnas kvar?

På frågan svarar samtliga. 31 respondenter anser att det bör finnas kvar, sju respondenter anser att det inte bör finnas kvar och 12 respondenter svarar att de inte har någon åsikt.

Fråga 17 - Vad stämmer in på dig kopplat till om du läst, diskuterat eller kommenterat ett eller flera Malmöinitiativ på Malmö stads webbplats eller Facebook samt om du varit i kontakt med initiativtagare eller kanske själv lagt ett eller flera förslag? Markera valfritt antal

På frågan svarar 39 respondenter att de under sin tid som förtroendevald läst ett eller flera Malmöinitiativ. Nio respondenter svarar att de kommenterat ett eller flera Malmöinitiativ på Malmö stads webbplats eller Facebook, 20 respondenter svarar att de diskuterat ett eller flera Malmöinitiativ vid sammanträde samt 14 respondenter svarar att de varit i kontakt med initiativtagare och ingen respondent har lagt ett eller flera egna Malmöinitiativ. Åtta respondenter svarar att de varken läst, diskuterat eller kommenterat ett eller flera Malmöinitiativ på Malmö stads webbplats eller Facebook, varit i kontakt med initiativtagare eller lagt ett Malmöinitiativ.

Fråga 18 - Vilka utvecklingsmöjligheter ser du kopplat till Malmöinitiativet?

På frågan svarar 19 av 50 respondenter. Av de 19 svaren inkommer enbart ett konkret förslag och det är att skapa fler fysiska möten. En klar majoritet av de 19 anger att de inte har någon åsikt, att de är osäkra, att de inte vet, att de tror att det finns utvecklingsmöjligheter utan att ge några förslag. Men det finns också respondenter som anser att Malmöinitiativet bör avvecklas, att det är odemokratiskt, att det nog inte blev som det var tänkt, att det inte känns lika konkret som medborgarförslagen. Övriga kommentarer är att Malmöinitiativet

ger en chans till breddad demokrati, att kommuninvånarna får säga sitt utan att behöva gå med i partier och "stiga i graderna" samt att Malmöinitiativet ger möjlighet att skapa förtroende och få gehör för ett bra förslag.

Fråga 19 - Vad har du för inställning till Malmöpanelen?

På frågan svarar 49 av 50 respondenter. 32 respondenter är positiva, en är negativ och 16 svarar varken eller.

Fråga 20 - Anser du att Malmöpanelen bör finnas kvar?

På frågan svarar samtliga. 31 respondenter anser att den bör finnas kvar, tre respondenter anser att den inte bör finnas kvar och 16 respondenter svarar att de inte har någon åsikt.

Fråga 21 - I vilken utsträckning anser du att frågor ska skickas till Malmöpanelen? Idag skickas mellan 20-50 frågor per frågeomgång

På frågan svarar 49 av 50 respondenter. Fem anser att det bör skickas frågor i högre utsträckning än idag, 18 anser att det bör skickas frågor i samma utsträckning som idag, fyra anser att det bör skickas frågor i lägre utsträckning än idag, 21 har svarat att de inte har någon åsikt och en har svarat annat.

Fråga 22 - Vad stämmer in på dig kopplat till om du föreslagit en, några, flera eller inte föreslagit frågor till Malmöpanelen? Markera valfritt antal

På frågan svarar samtliga respondenter. Sju respondenter svarar att de under sin tid som förtroendevald föreslagit en fråga, nio respondenter svarar att de föreslagit några frågor, fem respondenter svarar att de föreslagit flera frågor och 12 respondenter svarar att de inte föreslagit någon fråga. 17 respondenter svarar inget av ovanstående.

Fråga 23 - Vilka utvecklingsmöjligheter ser du kopplat till Malmöpanelen?

På frågan svarar 16 av 50 respondenter. En av respondenterna svarar att hen inte vet vad Malmöpanelen är för något. Andra respondenter ger förslag på utveckling i form av att information om när politikerna kan ställa frågor måste komma ut i god tid, att fler ska ta tillfället i akt och fråga, att öka antalet paneldeltagare för att få en statistiskt säkerställd bild över vad Malmöborna anser, att fler nämnder ställer frågor och att frågorna inte ställs ledande, att sprida svaren och göra nyheter av vad Malmöborna vill, att ställa återupprepade frågor om hur panelen upplever diverse frågor kopplat till Malmö för att komplettera kvalitetsarbetet samt att Malmöpanelen kan vara ett sätt att mäta hur Malmöborna upplever den kommunala servicen. Övriga kommentarer är att politiker via Malmöpanelen får veta om opinionen bland kommuninvånarna, att Malmöpanelen är viktig samt att det kan ge en ökad förståelse för politiskt styre.